

Konstitutionsutskottets yttrande**1978/79: 1 y**

beträffande tillämpningen av 10 kap. 5 § andra stycket regeringsformen vid riksdagens ställningstagande till propositionen 1978/79: 3 om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har beslutat inhämta konstitutionsutskottets yttrande beträffande propositionen 1978/79: 3 om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet såvitt avser frågan om den i 10 kap. 5 § andra stycket regeringsformen (RF) angivna beslutsordningen skall tillämpas vid riksdagens avgörande av ärendet.

Till besvarande av justitieutskottets framställning får konstitutionsutskottet anföra följande.

Genom bestämmelserna i 10 kap. 5 § RF har öppnats möjlighet att i viss utsträckning överlåta svenska offentliga organs uppgifter till internationella organisationer, främmande stater och andra icke svenska samfälligheter. För sådana beslut uppställer RF särskilda formföreskrifter, olika beroende på i första hand digniteten av de uppgifter som skall överlämnas. Är det således fråga om beslutanderätt som tillkommer riksdag, regering eller annat i RF angivet organ skall enligt paragrafens första stycke riksdagen besluta därom i den ordning som är föreskriven för grundlag eller, om beslut i sådan ordning ej kan avvaktas, genom beslut som fattas med en majoritet av minst fem sjättedelar av de röstande och minst tre fjärdedelar av ledamöterna. Är det däremot fråga om rättskipnings- eller förvaltningsuppgift, där beslutanderätten inte ligger hos något av nyssnämnda organ, måste riksdagsbeslutet omfattas av minst tre fjärdedelar av de röstande eller fattas genom beslut i den ordning som gäller för stiftande av grundlag (andra stycket).

Propositionen 1978/79: 3 syftar bl. a. till att möjliggöra att till främmande stat överlåta verkställigheten av dels dom på skyddstillsyn, dock ej såvitt avser behandling i anstalt enligt 28 kap. 3 § brottsbalken, dels dom på fängelse, ungdomsfängelse eller internering, sedan den dömde enligt beslut här i landet har frigivits villkorligt eller överförs till vård utom anstalt. Den grundläggande förutsättningen för att ett överlämnande skall kunna ske är att den dömde har eller tar hemvist i den främmande staten. Frågan om överlämnande skall från fall till fall prövas av kriminalvårdsstyrelsen eller, under vissa förutsättningar, av regeringen.

Två former av överlämnande skall vara möjliga, nämligen antingen att den främmande staten anordnar kriminalvård i frihet enligt domen (begränsad verkställighet) eller att den främmande staten helt övertar verkställigheten av domen. I det förra fallet ankommer det på den

främmande statens myndigheter att utöva den faktiska övervakningen. Formellt skall emellertid ärendet inte avslutas i Sverige förrän prövotiden eller verkställighetstiden gått till ända. Med de avvikelser som beror på att den faktiska övervakningen har överflyttats skall således brottsbalkens regler fortfarande vara tillämpliga. Detta innebär bl. a. att påföljden kan undanröjas av svensk domstol, om den dömde övertygas om nytt brott i Sverige. Är det åter fråga om fullständig verkställighet i annan stat får påföljden inte längre verkställas i Sverige. Den främmande staten förutsätts omvandla påföljden i enlighet med sin egen lagstiftning och svara för en fullständig tillämpning av domen som om den hade meddelats av någon av dess egna domstolar. Påföljden skall därför inte heller kunna undanröjas av svensk domstol ens vid lagföring för nya brott. Avsikten är att denna form för överlämnande av verkställighet skall vara den vanligaste.

Frågan om tillämpningen av den i 10 kap. 5 § andra stycket RF föreskrivna beslutsordningen tas i propositionen upp såväl av lagrådet som departementschefen. Lagrådets övervägande leder till slutsatsen att denna beslutsordning bör iakttas. Departementschefen är i sitt slutliga ställningstagande mera tveksam och anser vissa skäl tala mot lagrådets bedömning.

Vad först angår frågan om räckvidden av 10 kap. 5 § andra stycket RF ger enligt utskottets mening lagtext och motiv till stadgandet inte anledning till någon tvekan om att rättskipnings- och förvaltningsuppgifter av den storlek som avses med propositionen är hänförliga till stadgandet i den mån de är att betrakta som svenska uppgifter. Samma slutsats har lagrådet och departementschefen kommit till.

Utskottet delar också lagrådets och departementschefens uppfattning att stadgandet är tillämpligt även på fall där Sverige inte generellt avstår från någon del av sin suveränitet utan endast som i det nu aktuella ärendet möjliggör för svenska myndigheter att efter särskild prövning överlämna uppgifter av visst slag. Som departementschefen framhåller skulle grundlagsbestämmelsens syfte att värna om den svenska suveräniteten och svenska intressen lätt kunna åsidosättas om inte också konstruktioner av nu föreslagen typ skulle hänföras till stadgandets tillämpningsområde.

En fråga som såväl lagrådet som departementschefen ingående uppehåller sig vid är om det i förevarande fall verkligen rör sig om en svensk rättskipnings- och förvaltningsuppgift. Lagrådets resonemang leder till att det alltid måste vara en svensk uppgift att tillse att en svensk brottmålsdom blir verkställd. Sverige kan enligt lagrådet inte ställa sig likgiltigt till om en svensk brottmålsdom blir verkställd eller ej. Att så sker, inom eller utom Sverige, anser lagrådet vara ett primärt svenskt intresse.

Enligt departementschefen bör grundlagsstadgandet inte vara tillämpligt om Sverige på ett rimligt sätt begränsar sina rättskipnings- eller förvaltningsuppgifter och låter ett annat land bestämma i frågor där det

finns en stark anknytning till det landet. Bara om anknytningen är stark till Sverige och svag till det andra landet bör man med fog kunna hävda att regleringen innebär ett kringgående av det skydd för den svenska suveräniteten och för svenska intressen i övrigt som bestämmelsen i 10 kap. 5 § andra stycket RF skall utgöra. Tillämpat på detta lagstiftningsärende innebär resonemanget att departementschefen ifrågasätter, om det är domslandet som har det primära intresset av verkställighet i annat land av en dom på kriminalvård i frihet. Han framhåller härvid att syftet med övervakningskonventionen är att underlätta den dömdes anpassning till samhället och sörja för kontroll av hans uppförande under övervakningstiden.

I motiven till grundlagstexten berörs inte närmare vad som är att förstå med en *svensk* rättskipnings- eller förvaltningsuppgift. Utskottet instämmer i vad både lagrådet och departementschefen framhållit, nämligen att det kan finnas fall där den uppgift som överlämnas inte kan betraktas som berörande ett beaktansvärt svenskt intresse. I likhet med lagrådet anser emellertid utskottet inte att ett sådant synsätt kan läggas på det nu aktuella ärendet. Det bör som lagrådet framhållit ses som ett övervägande svenskt intresse att tillse att en svensk brottmålsdom blir verkställd. Särskild tyngd har enligt utskottet detta synsätt när det är fråga om svenska medborgare som tar hemvist i annat land. En stark svensk anknytning måste också anses föreligga, när överlämnandet av verkställigheten endast sker i begränsad omfattning och svenska myndigheter alltså inte avhändes all befattning med den fortsatta verkställigheten. Vid varje form av överlämnande finns det vidare enligt utskottets mening ett inte oväsentligt kvarvarande svenskt intresse därigenom att resning eller nåd fortfarande skall kunna beviljas i Sverige.

Mot bakgrund av det anförda bör enligt utskottets mening den i 10 kap. 5 § andra stycket RF stadgade beslutsordningen tillämpas vid riksdagens beslut i vad gäller förslaget till lag om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet. Av bestämmelsen i 10 kap. 2 § andra stycket RF följer att samma omröstningsregler skall gälla i fråga om riksdagens beslut rörande förslaget till godkännande med vissa förbehåll av den europeiska konventionen den 30 november 1964 rörande övervakning av villkorligt dömda eller villkorligt frigivna personer.

Stockholm den 7 november 1978

På konstitutionsutskottets vägnar
KARL BOO

Närvarande: Karl Boo (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Holger Mossberg (s), Sven-Erik Nordin (c), Hans Gustafsson (s), Bengt Kindbom (c), Yngve Nyquist (s), Britta Hammarbacken (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Per Unckel (m), Kerstin Nilsson (s), Marianne Ståhlberg (s) och Esse Peterson (fp).

